

Shivaji University, Kolhapur
Question Bank for Mar 2022 (summer) Examination

Subject Code: 78928   Subject Name: Environmental Studies

Q1) Multiple Choice Question

[1 mark each]

- 1) Ecotone means -----./ अतिव्याप्तस्थानं म्हणजे _____
  - a) Zone of least density in a community / समुदायामध्ये कमीतकमी घनतेचे क्षेत्र
  - b) Zone of transition between two communities/ दोन समुदायामधील संक्रमणाचे क्षेत्र
  - c) Zone of maximum diversity in a community/ समाजातील जास्तीत जास्त विविधतेचे क्षेत्र
  - d) Zone of highest density in a community/ समाजातील सर्वाधिक घनतेचे क्षेत्र

- 2) The development of a bare area without any life form is called -----/ जेथे जीवाचे अस्तित्व नाही अशा ओसाड जागेच्या विकासाची प्रक्रिया म्हणजे -----?
  - a) Reaction / प्रतिक्रिया
  - b) Nudation / ओसाड जागेचा विकास
  - c) competition / स्पर्धा
  - d) stabilisation / स्थिरीकरण

- 3) Energy Flow in Ecosystem is ----- / परिसंस्थेत ऊर्जा प्रवाह ----- आहे
  - a) Unidirectional / एकाच दिशेने
  - b) lateral / बाजूकडील
  - c) Bilateral / द्विपक्षीय
  - d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही

- 4) Which of the following is the Renewable source of energy ? खालीलपैकी कोणते अक्षय संसाधने / उर्जा स्रोत आहे ?
  - a) Petroleum / पेट्रोलियम / तेल
  - b) Uranium / युरेनियम
  - c) Wind / पवन ऊर्जा
  - d) Coal / कोळसा

- 5) PAN is a type of ----- pollutant./ पॅन (PAN) हा एक प्रकारचा ----- प्रदूषक आहे.
  - a) Primary pollutant / मुख्य प्रदूषके
  - b) Secondary pollutant / द्वितीय प्रदूषके
  - c) Tertiary pollutant / तृतीय प्रदूषके
  - d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही

- 6) Noise pollution limits at residential area in night time is-----/ निवासी भागात धवनी प्रदूषणाची मर्यादा रात्रीच्या वेळी आहे -----
- 45 dB / ४५ dB
  - 85 dB/ ८५ dB
  - 55 dB/ ५५ dB
  - 25 dB/ २५ dB
- 7) Which of the following consider as values of Biodiversity ? / खालीलपैकी कोणते जैवविविधतेचे मूल्य मानली जातात ?
- Consumptive /उपभोग
  - Social/ सामाजिक
  - Productive/ उत्पादक
  - All of the above / वरील सर्व
- 8) Which of the following is the most environmental friendly agriculture practice?/ खालीलपैकी सर्वात पर्यावरणपूरक शेती पद्धती कोणती?
- Organic farming / सेंद्रिय शेती
  - by chemical fertilizer/ रासायनिक खताद्वारे
  - by pesticides / कीटकनाशकांद्वारे
  - None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही
- 9) Which of the following is not the Renewable source of energy ?/ खालीलपैकी कोणते अक्षय संसाधने (उर्जा स्रोत) नाही?
- Water / पाणी
  - Wind/ पवन ऊर्जा
  - Uranium / युरेनियम
  - Solar/ सौर ऊर्जा
- 10) Which of the following effect is responsible for Global Warming?/ वैश्विक तापमानवृद्धीसाठी खालीलपैकी कोणता परिणाम जबाबदार आहे?
- Radioactive effect/ किरणोत्सर्गी प्रभाव
  - Greenhouse effect/ हरितगृह परिणाम
  - Solar effect/ सौर प्रभाव
  - None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही
- 11) Which of the following group of gases cause photochemical smog/ खालीलपैकी कोणत्या वायूंच्या गटांमुळे फोटोकेमिकल स्मॉग होतो
- Ozone, PAN and CO
  - HC, NO and PAN

- c) O₂, PAN and NO₂ (e) O₃, PAN and NO₂
d) O₂, PAN, and NO₂
- 12) The occurrence of pesticides like DDT in higher trophic levels is termed as /उच्च ऊर्जाविनमय थरात मोठ्या प्रमाणात डीडीटी सारख्या कीटकनाशक प्रमाणात असल्यास
- a) Bioremediation/ जैव चिकित्सा
b) Biopollution /जैव प्रदूषण
c) Biological enhancement /जैविक सुधारणा
d) Biomagnifications /जैविक वाढीवपणा
- 13) 'Smog' is a mixture of-----/स्मॉग ----- चे मिश्रण आहे
- a) Dust and gas /धूळ आणि वायू
b) Smoke and dust /धूर आणि धूळ
c) Snow and fog /बर्फ आणि धुके
d) Smoke and fog /धूर आणि धुके
- 14) Following is example is Ex situ Conservation / परस्थानी संरक्षण चे हे खालील उदाहरण आहे
- a) Zoos / प्राणीसंग्रहालय
b) National parks/ राष्ट्रीय उद्यान
c) Wildlife sanctuaries /वन्यजीव अभयारण्ये
d) Biosphere reserves / जैविक संरक्षण क्षेत्र
- 15) 'Environmental studies discipline has-----scope /पर्यावरण अभ्यासाला ----- व्याप्ती आहे
- a) Multiple and multilevel/ बहु आणि बहुस्तरीय
b) Unilateral/ एकतर्फी
c) Important /महत्वाचे
d) Natural /नैसर्गिक
- 16) Conservation within the natural habitat is----- /नैसर्गिक अधिवासात संवर्धन यांस म्हणतात -----
- a) Ex-situ conservation /परस्थानी संवर्धन
b) In-situ conservation /मूलस्थानी संवर्धन
c) Internal conservation /आंतरिक संवर्धन
d) In-vivo conservation /सजीवांमध्ये संवर्धन

17) The organisms which feed on dead organisms and excreta of living organisms are known-----/जे जीव मृत जीवांना खातात आणि मलमूत्र यांच्यावर जगतात -----

- a) Decomposers / विघटन करणारे
- b) Renewable / अक्षय
- c) Abundant / मुबलक
- d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही

18) The order of basic processes involved in succession is--- /परिस्थितिकीय उन्नत अनुक्रम समाविष्ट असलेल्या मूलभूत प्रक्रियेचा क्रम आहे----

- a) Nudation->stabilization-> competition and co action->Invasion->reaction
ओसाड जागेचा विकास > स्थैर्य > स्पर्धा आणि सहक्रिया > शिरकाव >प्रतिक्रिया
- b) Nudation->Invasion-> competition and co action->reaction->stabilization
ओसाड जागेचा विकास > शिरकाव > स्पर्धा आणि सहक्रिया >प्रतिक्रिया > स्थैर्य
- c) Invasion-> Nudation->competition and co action->Reaction->stabilization
शिरकाव >ओसाड जागेचा विकास >स्पर्धा आणि सहक्रिया >प्रतिक्रिया > स्थैर्य
- d) Invasion->stabilization-> competition and co action->Reaction->nudation
शिरकाव > स्थैर्य > स्पर्धा आणि सहक्रिया > प्रतिक्रिया >ओसाड जागेचा विकास

19) Which of the following is a point source of water pollution?/ खालीलपैकी कोणता जल प्रदूषणाचा एक स्रोत आहे?

- a) Agricultural lands /शेतजमीनी
- b) Suburban land / उपनगरीय जमीन
- c) Factory / कारखाना
- d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही

20) The primary producers in a forest ecosystem are-----/ वन परिसंस्थातील प्राथमिक उत्पादक आहेत----

- a) Bacteria and other micro-organism / बॅक्टेरिया आणि इतर सूक्ष्मजीव
- b) Carnivores / मांसाहारी
- c) Herbivores / शाकाहारी प्राणी
- d) Chlorophyll containing trees and plants / क्लोरोफिल असलेले झाडे आणि वनस्पती

21) Following three R' regarded as environmental friendly practice / खालील तीन R 'पर्यावरण अनुकूल सराव म्हणून मानले जाते

- a) Read, Register , Recall / वाचा, नोंदणी करा, आठवा
- b) Renewable, Reduce, Regenrate / अक्षय/पुनर्निर्मितिकाम , कमी करणे/अवक्षेप, पुन्हा निर्माण करणे
- c) Reduce , Reuse , Recycle / अवक्षेप , पुनर्वापर , पुंनच्यक्रीकरण
- d) Reduce , Rebuilt, Restrict / कमी करा/अवक्षेप, पुनर्निर्मित करा, प्रतिबंधित करा
- 22) The objective of Environment studies is -----/ पर्यावरण अभ्यासाचे उद्दिष्ट आहे-----
- a) Raise consciousness about environment problems/ पर्यावरणाच्या समस्यांबद्दल जागरूकता वाढवा
- b) To teach environmentally appropriate steps/ पर्यावरणास अनुकूल पावले शिकवणे
- c) Create an environmental problem awareness / पर्यावरणीय समस्येची जाणीव निर्माण करा
- d) All of the above / वरील सर्व
- 23) The darker zone in lakes where light penetration is negligible is called -----/ तलावांमध्ये गडद क्षेत्र जेथे प्रकाश आत प्रवेश करणे नगण्य आहे असे म्हणतात -----
- a) Limnetic zone / खुले क्षेत्र
- b) Littoral zone / किनाऱ्याचे मूलस्थान क्षेत्र
- c) Profundal zone / खोल क्षेत्र
- d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही
- 24) What percentage of its geographical area of a country should be under forest cover?/ देशाच्या भौगोलिक क्षेत्राचा किती टक्के भाग जंगलाखाली असावा?
- a) 23% / २३%
- b) 33% / ३३%
- c) 43% / ४३%
- d) 53% / ५३%
- 25) When is the World Wildlife week celebrates ?/ जागतिक वन्यजीव सप्ताह कधी साजरा केला जातो?
- a) First week of September / सप्टेंबरचा पहिला आठवडा
- b) Last week of September / सप्टेंबरचा शेवटचा आठवडा
- c) Last week of August / ऑगस्टच्या शेवटच्या आठवड्यात
- d) First week of October / ऑक्टोबरचा पहिला आठवडा

- 26) A systematic process of conversion of productive land into unproductive arid land called ----/
उत्पादक जमिनीचे उपजत शुष्क जमिनीत रूपांतर करण्याची पद्धतशीर प्रक्रिया ----
- Shifting cultivation / बदलती लागवड
  - Diversity / विविधता
  - Deforestation / जंगलतोड
  - Desertification / वाळवंटीकरण
- 27) Best method of proper solid waste disposal is -----?/ घनकचरा विल्हेवाट लावण्याची सर्वोत्तम योग्य पद्धत ----- आहे?
- Disposed into land / जमिनीत विल्हेवाट
  - Burning / जाळणे
  - Disposed into ocean / समुद्रात विसर्जित
  - Sanitary landfill / जमिनीत न झिरपता पुरने
- 28) Eutrophication is-----/ पोषणतीरेक म्हणजे-----
- Water treatment process / पाणी प्रक्रिया
  - Accumulation of plant nutrient in water leads algal boom / पाण्यात वनस्पती पोषक संचय,जैविक वनस्पती वाढ
  - Process of mineral cycle / खनिज चक्राची प्रक्रिया
  - Organic farming / सेंद्रिय शेती
- 29) Following is/are the source of Marine pollution / सागरी प्रदूषणाचे स्रोत खालीलप्रमाणे आहेत
- Oil spills / तेल गळती
  - Radioactive substances / किरणोत्सर्गी पदार्थ
  - Factory exhaust / कारखान्यातील वायू प्रदूषके
  - All of the above / वरील सर्व
- 30) Acid rain happens due to reaction of -----in atmosphere / वातावरणात ----- च्या प्रतिक्रियेमुळे आम्ल पाऊस होतो
- Atmospheric water and carbon monoxide / वातावरणातील पाणी आणि कार्बन मोनोऑक्साइड
  - Sulphuric acid and atmospheric water / सल्फ्यूरिक ऍसिड आणि वातावरणातील पाणी
  - Sulphuric acid and carbon dioxide/ सल्फ्यूरिक ऍसिड आणि कार्बनडायऑक्साइड

- d) Nitrogen oxide and oxygen / नायट्रोजन ऑक्साईड आणि ऑक्सिजन
- 31) Biogas contains mainly is----- / बायोगॅसमध्ये प्रामुख्याने समाविष्ट आहे-----
- a) Propane / प्रोपेन
  - b) Methane / मिथेन
  - c) Butane / ब्यूटेन
  - d) Carbon dioxide / कार्बन डाय ऑक्साइड
- 32) The basic requirements/ needs of human beings are provided by मानवाच्या मूलभूत गरजा याद्वारे पुरविल्या जातात
- a) Industrialisation / औद्योगिकीकरण
  - b) Agriculture / शेती
  - c) Nature / निसर्ग
  - d) Urbanisation / शहरीकरण
- 33) The ozone layer is becoming thin due to the gas-----/ वायूमुळे ओझोनचा थर पातळ होत आहे
- a) CO
  - b) CFCS
  - c) CO₂
  - d) NO₂
- 34) Food webs are-----/ अन्न जाळे आहेत -----
- a) Interlocking food chains /परस्पर संबंधी अनुबंध अन्नजाळी
  - b) Linear arrangement of food chains /अन्नसाखळींची रेषीय व्यवस्था
  - c) A portion of a food chain /अन्नसाखळीचा एक भाग
  - d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही
- 35) The impact / disadvantage of construction of dams / धरणांच्या बांधकामाचा परिणाम/तोटा
- a) Flash floods / पूर
  - b) Submerged forest / पाण्यात बुडलेले जंगल
  - c) Rehabilitation of people / लोकांचे पुनर्वसन
  - d) All of the above / वरील सर्व

36) The study of interrelationship between living and non-living organisms and environment is called / सजीव आणि निर्जीव जीव आणि पर्यावरण यांच्यातील परस्परसंबंधांच्या अभ्यासाला -----म्हणतात

- a) Ecosystem / परिसंस्था
- b) Environment/ पर्यावरण
- c) Ecology / परिस्थितीकी
- d) All of the above / वरील सर्व

37) Chipko movement was started by -----/ चिपको आंदोलन ----- यांनी सुरू केले .

- a) Bindeshwari Dube / बिदेश्वरी दुबे
- b) Sundarlal Bahuguna / सुंदरलाल बहुगुणा
- c) Medha Patkar / मेधा पाटकर
- d) Prakash Amate / प्रकाश आमटे

38) The First Earth summit of United Nation was held in-----/ संयुक्त राष्ट्रांची पहिली पृथ्वी शिखर परिषद --- मध्ये झाली

- a) Stockholm / स्टॉकहोम
- b) Tokyo / टोकियो
- c) New York / न्यू यॉर्क
- d) Montreal / मॉन्ट्रियल

39) 'El Nino' this Phenomenon is associated with---/ अल निनो' ही घटना कशाशी संबंधित आहे--

- a) Climate change / वातावरणीय बदल
- b) Air pollution / वायू प्रदूषण
- c) Water Pollution / जल प्रदूषण
- d) Radiation effect / किरणोत्सारी परिणाम

40) Minimata disease cause is a -----mixing into water resources. / मिनिमाटा रोगाचे कारण -----

जलस्रोत मध्ये मिसळणे.

- a) Mercury / पारा (मर्क्युरी)
- b) Cadmium / जस्त (कॅडमियम)
- c) Lead / शिसे
- d) Zinc / झिंक

41) Mineral are ----- and finite resources / खनिज ----- आणि मर्यादित संसाधने आहेत

- a) Location specific / स्थान विशिष्ट
- b) Renewable / अक्षय संसाधने
- c) Abundant / मुबलक
- d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही

42) Soil erosion removes surface soil which contains----- / मातीची धूप पृष्ठभागाची माती काढून टाकते ज्यामध्ये असते-----

- a) Sand / वाळू
- b) Parental rock / मूळ खडक
- c) Organic matter / सेंद्रिय पदार्थ
- d) Smoke and dust / धूर आणि धूळ

42) Soil erosion removes surface soil which contains----- / मातीची धूप पृष्ठभागाची माती काढून टाकते ज्यामध्ये असते-----

- a) Sand / वाळू
- b) Parental rock / मूळ खडक
- c) Organic matter / सेंद्रिय पदार्थ
- d) Smoke and dust / धूर आणि धूळ

43) Following is example of National Park in India---- / भारतातील राष्ट्रीय उद्यानाचे उदाहरण खालीलप्रमाणे आहे-----

- a) Kaziranga from Assam / आसाममधील काझीरंगा
- b) Nanda Devi from Uttarakhand / उत्तराखंडमधील नंदा देवी
- c) Anamalai area from Tamil Nadu / तामिळनाडूतील अनामलाई क्षेत्र
- d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही

44) The most important human activity, leading to the extinction of wildlife, is / सर्वात महत्वाची मानवी क्रियाकलाप, ज्यामुळे वन्यजीवांचा नाश होतो

- a) Pollution in wildlife / वन्यजीवांमधील प्रदूषण
- b) Hunting for valuable wildlife products / मौल्यवान वन्यजीव उत्पादनांची शिकार
- c) Alteration and destruction of the natural habitats / नैसर्गिक अधिवासांचे नाश
- d) Introduction of alien species / परदेशी प्रजातींचा परिचय

45) The pyramid of numbers is inverted in the case of----/ -----च्या बाबतीत संख्यांचा मनोरा उलटा आहे

- a) Parasitic food chain / परजीवी अन्न साखळी
- b) Grassland ecosystem / गवताळ प्रदेश परिसंस्था
- c) Forest ecosystem / वन परिसंस्था
- d) Lake ecosystem / तलाव परिसंस्था

46) The food chain starts with dead organic matter is----- / मृत सेंद्रिय पदार्थासह हि अन्नसाखळी सुरु होते

- a) Detritus food chain / मृतोपजीवी अन्नसाखळी
- b) Grazing food chain / चराऊ अन्नसाखळी
- c) Uniform food chain / समांतर अन्नसाखळी
- d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही

47) A poisonous gas given out of a vehicle exhaust is / वाहनाच्या एक्झॉस्टमधून बाहेर पडणारा विषारी वायू आहे

- a) Methane / मिथेन
- b) Ethane / इथेन
- c) Carbon dioxide / कार्बन डाय ऑक्साईड
- d) Carbon monoxide / कार्बन मोनॉक्साईड

48) Noise is measured using sound meter and the unit is----- / ध्वनी मीटर वापरून आवाज मोजला जातो
आणि युनिट ----- आहे

- a) Hertz / हर्ट्झ
- b) Kilogram / किलोग्राम
- c) Joule / जूल्य
- d) Decibel / डेसिबल

49) The Environment (Protection) Act, 1986 was enacted for the ----- of environment / पर्यावरण (संरक्षण)
कायदा, 1986 पर्यावरणाच्या ----- साठी लागू करण्यात आला.

- a) Protection and improvement / संरक्षण आणि सुधारणा
- b) Law and enforcement / कायदा आणि अंमलबजावणी
- c) Management and economy / व्यवस्थापन आणि अर्थव्यवस्था
- d) Health and regulation / आरोग्य आणि नियमन

50) The surface area from which runs off rainwater is collected is called ----- / ज्या पृष्ठभागावरून
पावसाचे वाहत जाणारे पाणी एकत्र केले जाते त्याला ----- म्हणतात

- a) Rainwater Harvesting / पावसाच्या पाण्याचे संकलन
- b) Catchment Area / पाणलोटक्षेत्र
- c) Water establishment / पाणी स्थापना
- d) None of the above / वरीलपैकी काहीही नाही

Q2 Answer any following

(Each for 5marks)

Q1. Explain the need of public awareness in environment.

Q1. पर्यावरणाबाबत जनजागृतीची गरज स्पष्ट करा.

Q2. Explain single channel layer model with suitable diagram?

Q2. आकृतीसह एकरी मार्गाने होणाऱ्या ऊर्जा प्रवाहाची प्रतिकृतीची माहिती लिहा

Q3. Define natural resources & add a note on non-renewable resources?

Q.3 नैसर्गिक संसाधने परिभाषित करा आणि अपारंपरिक संसाधनांवर एक टीप जोडा

Q4. Explain details about Mineral resources.

Q4. खनिज संसाधनां बद्दल तपशील स्पष्ट करा.

Q 5. Write note on ecological pyramids of Biomass.

Q5. जैववस्तुमानाच्या मनोऱ्या बद्दल टीप लिहा.

Q6. Explain brief about The Environmental (Protection) Act 1986.

Q.6. पर्यावरण (संरक्षण) कायदा १९८६ बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.

Q7. Write difference between renewable and non renewable energy resources.

Q7. पुनर्निर्मितिक्षम आणि अपुनर्निर्मितिक्षम ऊर्जा संसाधनांमधील फरक लिहा

Q8. Explain effects of floods and droughts.

Q8. पूर आणि दुष्काळाचे परिणाम स्पष्ट करा.

Q9. Describe advantages and disadvantages of dams.

Q9. धरणांचे फायदे व तोटे सांगा.

Q10. Explain Energy flow in the ecosystem briefly.

Q10. परिसंस्थेतील ऊर्जा प्रवाह बद्दल थोडक्यात माहिती स्पष्ट करा.

Q11. Briefly explain water harvesting and watershed management.

Q11. पाणी संकलन आणि पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन थोडक्यात सांगा.

Q12. Describe the structure of pond ecosystem.

Q12. तलावाच्या परिसंस्थेच्या संरचनेचे वर्णन करा.

Q13. What are the causes of marine pollution?

Q13. सागरी प्रदूषणाची कारणे कोणती?

Q14. Define deforestation and list causes of deforestation.

Q14. जंगलतोड परिभाषित करा आणि जंगलतोडीची कारणे सूचीबद्ध करा.

Q15. Explain food chain and food web.

Q15. अन्न साखळी आणि अन्न जाळे माहिती स्पष्ट करा.

Q16. Briefly explain ecosystem and environment.

Q16. परिसंस्था आणि पर्यावरण थोडक्यात स्पष्ट करा.

Q17. Define soil erosion and list the causes.

Q17. मातीची धूप परिभाषित करा आणि कारणे सूचीबद्ध करा.

Q18. Explain genetic, species and ecosystem diversity with examples.

Q18. उदाहरणांसह जनुकीय विविधता, प्रजातीय विविधता व परिसंस्था विविधता स्पष्ट करा.

Q19. Discuss environmental ethics and resource use.

Q19. पर्यावरणीय नैतिकता आणि संसाधनांचा वापर यावर चर्चा करा.

Q20. Describe noise pollution and measures to reduce it.

Q20. ध्वनी प्रदूषण आणि ते कमी करण्याच्या उपायांचे वर्णन करा.

Q21. Discuss ozone layer depletion.

Q21. ओझोन थर कमी होण्याची चर्चा करा.

Q22. What is Eutrophication and its causes?

Q22. पोषणातीरेक म्हणजे काय आणि त्याची कारणे?

Q23. Briefly describe the values of biodiversity with necessary examples.

Q23. आवश्यक उदाहरणांसह जैवविविधतेच्या मूल्यांचे थोडक्यात वर्णन करा.

Q24. Discuss the threats to bio-diversity.

Q24. जैवविविधतेला असलेल्या धोक्यांची चर्चा करा.

Q25. Write briefly about solar energy.

Q25. सौर ऊर्जेबद्दल थोडक्यात लिहा.

Q3. Write Short note on any three

(Each for 5marks)

- Q1. Environment
- Q2. Food Chain
- Q3. Climate change
- Q4. Desert ecosystem
- Q5. Noise pollution
- Q6. Population growth
- Q7. Thermal pollution
- Q8. Genetic diversity
- Q9. Industrial wastes
- Q10. Biomass energy
- Q11. Detritus food chain and Grazing food chain
- Q12. Forest resources
- Q13. Mitigation of pollution due to mining
- Q14. Wastewater pollution
- Q15. Ex-situ conservation
- Q16. Food web
- Q17. Deforestation
- Q18. Tidal energy
- Q19. Ozone layer depletion
- Q20. Autotrophs
- Q21. Soil pollution
- Q22. Marine pollution
- Q23. Man- wildlife conflicts
- Q24. Habitat loss
- Q25. Ecosystem diversity
- Q26. Biodiversity hotspot

Q1. पर्यावरण

Q2. अन्न साखळी

- Q3. हवामानातील बदल
- Q4. वाळवंट परिसंस्था
- Q5. ध्वनी प्रदूषण
- Q6. लोकसंख्येची वाढ
- Q7. औष्णिक प्रदूषण
- Q8. जनुकीय विविधता
- Q9. औद्योगिक कचरा
- Q10. जैववस्तुमानीय ऊर्जा
- Q11. मृतोपजीवी अन्नसाखळी व चराऊ अन्नसाखळी
- Q12. वन संसाधने
- Q13. खाणकामामुळे होणारे प्रदूषण कमी करणे
- Q14. सांडपाणी प्रदूषण
- Q15. परस्थानी संवर्धन
- Q16. अन्न जाळे
- Q17. जंगलतोड
- Q18. सागरी लाटांपासून मिळणारी ऊर्जा
- Q19. ओझोन थर कमी होणे
- Q20. स्वयंपोषी
- Q21. भूमी प्रदूषण
- Q22. सागरी प्रदूषण
- Q23. मानव वन्यजीव संघर्ष
- Q24. अधिवास नाश
- Q25. परिसंस्था विविधता
- Q26. जैवविविधतेचे संवेदनशील प्रदेश

Q 4, Q 5 & Q 6 Long answer questions

(Each for 10 Marks)

Q1. Define ecosystem and describe components of the ecosystem of small fresh Water pond.

Q1. परिसंस्थेची व्याख्या करा आणि लहान ताज्या पाण्याच्या तलावाच्या परिसंस्थेच्या घटकांचे वर्णन करा.

Q2. Define food chain, food web and ecological pyramids with suitable diagram and examples.

Q2. योग्य आकृती आणि उदाहरणांसह अन्न जाळे अन्न साखळी आणि परिस्थितीय मनोरे परिभाषित करा.

Q3. Describe the various kinds of ecological pyramids with suitable diagram.

Q3. विविध प्रकारच्या परिस्थितीय मनोरे यांचे योग्य आकृतीसह वर्णन करा.

Q4. List the functions of producers, consumers and decomposers in an ecosystem with examples.

Q4. उदाहरणांसह परिसंस्थेतील उत्पादक, भक्षक आणि विघटनकर्त्यांची कार्ये सूचीबद्ध करा.

Q5. Give an account of Ecological succession with regarding to causes and types.

Q5. कारणे आणि प्रकारांच्या संदर्भात परिस्थितीय बदलांचा लेखाजोखा द्या.

Q6. Explain World food problem and note on effect of modern agriculture practice on environment.

Q6. जागतिक अन्न समस्या स्पष्ट करा आणि आधुनिक शेती पद्धतीचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

Q7. Describe the threats to biodiversity and the various methods used in the Conservation of Biodiversity.

Q7. जैवविविधतेला असलेले धोके आणि जैवविविधतेच्या संवर्धनासाठी वापरल्या जाणाऱ्या विविध पद्धतींचे वर्णन करा.

Q8. Write about Biodiversity Hot spots and explain detail about Western Ghats.

Q8. जैवविविधतेचे संवेदनशील प्रदेश बद्दल लिहा आणि पश्चिम घाटाबद्दल तपशीलवार वर्णन करा.

Q9. Explain in detail definition, causes, effects and control measures of Air pollution.

Q9. वायू प्रदूषणाची व्याख्या, कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपाय यांचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q10. Explain in detail definition, Causes, effects and control measures of water pollution.

Q10. जलप्रदूषणाची व्याख्या, कारणे, परिणाम आणि नियंत्रणाचे उपाय तपशीलवार स्पष्ट करा.

Q11. Explain in detail definition, Causes, effects and control measures of Soil pollution.

Q11. मृदा प्रदूषणाची व्याख्या, कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपाय यांचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q12. Explain in detail definition, Causes, effects and control measures of Noise pollution.

Q12. ध्वनी प्रदूषणाची व्याख्या, कारणे, परिणाम आणि नियंत्रणाचे उपाय तपशीलवार सांगा.

Q13. Explain in detail definition, Causes, effects and control measures of Marine pollution.

Q13. सागरी प्रदूषणाची व्याख्या, कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपाय यांचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q14. Explain in detail Causes, effects and control measures of Thermal and Radioactive pollution.

Q14. औष्णिक आणि किरणोत्सर्गी प्रदूषणाची कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपायांचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q15. What is Solid waste Management? Explain its Causes, effects and control measures.

Q15. घनकचरा व्यवस्थापन म्हणजे काय? त्याची कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपाय स्पष्ट करा.

Q16. Briefly describe the different methods of water conservation and watershed Management.

Q16. जलसंधारण आणि पाणलोट व्यवस्थापनाच्या विविध पद्धतींचे थोडक्यात वर्णन करा.

Q17. What is disaster management? Explain with floods and earthquake.

Q17. आपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय? पूर आणि भूकंप सह स्पष्ट करा.

Q18. Explain in detail Air (Prevention and Control of Pollution) Act

Q18. हवा (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायद्याचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q19. Explain in detail Water (Prevention and control of Pollution) Act

Q19. पाणी (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायद्याचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q20. Explain in detail Wildlife Protection Act.

Q20. वन्यजीव संरक्षण कायद्याचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q21. Define Environment & explain its importance as multidisciplinary subject.

Q21. पर्यावरणाची व्याख्या करा आणि बहुविद्याशाखीय विषय म्हणून त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Q22. What is desertification phenomenon and add note on Desert ecosystem and grassland ecosystem.

Q22. वाळवंटीकरण घटना काय आहे आणि वाळवंट परिसंस्था आणि गवताळ प्रदेश परिसंस्थेवर नोंद लिहा.

Q23. Briefly discuss the various types of terrestrial and aquatic ecosystem.

Q23. विविध प्रकारच्या स्थलीय आणि जलीय परिसंस्थेची थोडक्यात चर्चा करा.

Q24. What are urban problems related to energy? add note on rain water harvesting.

Q24. उर्जेशी संबंधित शहरी समस्या काय आहेत? आणि पावसाच्या पाण्याचे संकलन ची नोंद जोडा.

Q25. What is disaster management? Explain with cyclone/ tsunami or landslides.

Q25. आपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय? चक्रीवादळ/तसुनामी किंवा भूस्खलनासह स्पष्ट करा.

Q26. Discuss the causes, effects and control measures of solid waste.

Q26. घनकचऱ्याची कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपायांची चर्चा करा.

Q27. Define the different types of ecosystems and describe their characteristics briefly.

Q27. विविध प्रकारच्या परिसंस्थांची व्याख्या करा आणि त्यांच्या वैशिष्ट्यांचे थोडक्यात वर्णन करा.

Q28. What Single-channel energy model? Explain Producers, Consumers and Decomposers-Details with examples.

Q28. एकेरी मार्गाने होणाऱ्या ऊर्जा प्रवाहाची प्रतिकृती काय आहेत? उत्पादक, भक्षक आणि विघटन करणारे-तपशील उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

Q29. What are the roles of an individual in the prevention of pollution? Explain your Point of views and control measures .

Q29. प्रदूषण रोखण्यासाठी व्यक्तीची भूमिका काय आहे? तुमचा दृष्टिकोन आणि नियंत्रण उपाय स्पष्ट करा.

Q30. Explain population explosion and its impact and control measures.

Q30.. लोकसंख्येचा स्फोट आणि त्याचे परिणाम आणि नियंत्रणाचे उपाय स्पष्ट करा.